

ŚWIADKOWIE PRZESZŁOŚCI ZIEMI SIEDLECKIEJ. BIOGRAMY.

Bereza Stefan, Dąbrowski Stanisław, Kuczyński Aleksander, Kuczyński Feliks, Kuczyński Leon, Kuczyński Wiktoryn, Lalewicz Marian, Modrzewski Franciszek, Modrzewski Jan, Modrzewski Władysław, Wrzosek Mieczysław

W 2009 r. z inicjatywy i pod redakcją Śp. profesora Arkadiusza Kołodziejczyka ukazał się tom I *Słownika biograficznego Południowego Podlasia i Wschodniego Mazowsza*, któremu patronowały Siedleckie Towarzystwo Naukowe i Instytut Historii Akademii Podlaskiej (obecnie Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach). Zapowiadane kolejne tomy dotychczas się nie ukazały, dlatego postanowiliśmy, počawszy od poprzedniego numeru „Historii i Świata” uruchomić dział „Świadkowie Przeszłości Ziemi Siedleckiej. Biogramy”. Przyjmujemy dwa podstawowe założenia. Po pierwsze, zakres terytorialny określony w *Słowniku biograficznym Południowego Podlasia i Wschodniego Mazowsza*; po drugie, przyjmujemy zasady *Polskiego Słownika Biograficznego*, ale bez wprowadzania skrótów z nielicznymi wyjątkami. Skrótów wprowadzimy w wydaniu książkowym. Zamierzamy publikować biogramy osób urodzonych lub związanych z działalnością na terenie zakreślonym w tytule *Słownika biograficznego Południowego Podlasia i Wschodniego Mazowsza*. Szczególną uwagę pragniemy zwrócić na dorobek naukowy pracowników UPH, przez który i jego wcześniejsze mutacje przewinęło się wielu uczonych i pozostawiło znaczący ślad w dorobku naukowym i organizacyjnym uczelni. W następnym numerze zamierzamy opublikować biogramy zmarłych profesorów naszego Instytutu.

Bereza Stefan Henryk (1888-1939), prawnik, pianista, kompozytor.

Urodził się 9 marca 1888 r. w Siedlcach. Był synem Stanisława, siedleckiego adwokata, i Walentyny z Boguckich, wnukiem Wincentego Berezy, prokuratora Trybunału Cywilnego w Siedlcach. Miał siostrę Halinę, nauczycielkę języka francuskiego, oraz braci: Witolda, absolwenta Akademii Rolniczej w Dublanach, dr. chemii, pracownika Państwowego Instytutu Naukowego

Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, i Jerzego, inżyniera, absolwenta Wydziału Technicznego Uniwersytetu w Liège w Belgii oraz członka Polskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Województwa Śląskiego. Po ukończeniu gimnazjum w Siedlcach, w którym pobierał naukę w latach 1899-1907, rozpoczął studia w Moskwie. Ukończył tam wydział prawa, a także konserwatorium muzyczne w 1913 r. w klasie fortepianu. W latach 1915-1917 był profesorem konserwatorium w Charkowie.

Po powrocie do Polski, w latach 1919-1922 był naczelnikiem wydziału w Komisariacie Rządu w Warszawie z przerwą w 1920 r., gdy na ochotnika wstąpił do wojska i brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. Po uzyskaniu wpisu na listę adwokatów rozpoczął praktykę w Warszawie. Jego kancelaria mieściła się przy ul. Mazowieckiej 4. Działał społecznie, był: sekretarzem Komitetu Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego, które w okresie międzywojennym prowadziło w Warszawie Wyższą Szkołę Muzyczną im. F. Chopina, założycielem, członkiem zarządu, skarbnikiem Koła Siedlczan; członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Ochrony Żubra oraz zarządu Polskiego Czerwonego Krzyża.

W 1936 r. został notariuszem w Gdyni, początkowo mieszkał przy ul. Świętojańskiej 42/2, a później przy ul. E. Kwiatkowskiego 32/33. Tu włączył się w prace miejscowego Towarzystwa Muzycznego. Skomponował operę „Grażyna”, nagrodzoną medalem w Moskwie, pieśń „Ave Maria”, etiudy na fortepian, cykl mazurków, ballady i szkice muzyczne. Jest też autorem marsza przeznaczonego dla 7 Pułku Ułanów Lubelskich będącego wyrazem wdzięczności za uratowanie życia w 1919 r., kiedy to kompozytor wraz z grupą Polaków usiłował uciec z Rosji Sowieckiej do ojczyzny. Uciekinierzy zostali złapani w rejonie Puszczy Nalibockiej przez oddział bolszewików. Wówczas 1 szwadron 7 pułku ułanów rozbroił ten oddział i uwolnił pojmanych.

S. Bereza został zamordowany przez Niemców 11 listopada 1939 r. podczas egzekucji grupy gdyńskiej inteligencji w lasach piaszniczkich koło Wejherowa. Jego symboliczny grób znajduje się na cmentarzu ewangelicko-augsburskim w Warszawie.

Był dwukrotnie żonaty. Z pierwszego małżeństwa z Lidią Bolin (1897-1963) miał syna Andrzeja (ur. 31 III 1918 r. w Moskwie). Drugą żoną była Natalia Ludwika Bobrowska (ślub 26 II 1922 r.), prawdopodobnie była lekarzem. Po śmierci S. Berezy jego syn Andrzej został przysposobiony przez drugiego męża matki i nosił podwójne nazwisko Bereza-Jarociński, był polskim dyplomatą w Norwegii, autorem książek pt. *Królestwo Norwegii* i *Zarys dziejów Norwegii*.

Łoza S., *Czy wiesz kto to jest?*, Warszawa 1938 s.36; Krassowski J., *Stefan Henryk Bereza [w:] Kompozytorzy polscy 1918-2000*. Pod redakcją M. Podhajskiego, t. II., Gdańsk-Warszawa 2005 s. 89-90; Więch-Tchórzewska W., *Biogramy wybitnych siedlczan Bereza Stefan Henryk [w:] Siedlce 1448-2007*. Pod redakcją E. Kospath-Pawłowskiego, Siedlce 2007 s. 735; *Księga pamiątkowa Siedlczan 1844-1905*, Warszawa 1927 s. 16, 27, 496; *Spis adwokatów na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej sporządzony według stanu z dnia 1 lipca 1933 r.*, Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości, 1933 nr 16 s. 343, 1937 nr 1 s.10; Szczypiorski K., *Zarys dziejów 7 Pułku Ułanów Lubelskich im. gen. Kazimierza Sosnkowskiego*, Rocznik Mińsko-Mazowiecki, 1994 nr 2 s. 54; Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta Stanu Cywilnego parafii rzymsko-katolickiej w Siedlcach, sygn. 95, Akt urodzenia Stefana Henryka Berezy 1888 nr 138 s.69; Wybitni Obywatele Gdyni pozbawieni życia w wyniku działań wojennych i polityki eksterminacyjnej okupantów w okresie II Wojny Światowej. Nasze Matki, Nasi Ojcowie. Gdynia, wrzesień 2014 - www.2wojna.gdynia.pl; Informacje wnuka Bogdana Berezy w posiadaniu autora; Fotografia ze zbiorów Stefanii Egierszдорff.

Witold OKNIŃSKI

Dąbrowski Stanisław (1947-2014), sędzia, pierwszy prezes Sądu Najwyższego.

Urodził się 12 kwietnia 1947 r. w Sokołowie Podlaskim. Był synem Tadeusza i Anny z Tenderendów. Ojciec Stanisława był sędzią a matka nauczycielką. Naukę w szkole średniej rozpoczął w 1961 r. Oprócz nauki sporo czasu poświęcał pracy w samorządzie szkolnym i w organizacji Związku Młodzieży Wiejskiej (ZMW) będąc początkowo przewodniczącym Koła Klasowego, następnie od lutego 1963 r. przewodniczącym Zarządu Szkolnego, a od lutego 1965 r. wiceprzewodniczącym. Na terenie szkoły jego działalność polegała na pomocy słabszym uczniom, a poza szkołą na współpracy z Kołem ZMW w Sabniach. Organizował w szkole życie kulturalno-rozrywkowe, reprezentował ją w wojewódzkich eliminacjach VI Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym.

Wybór prawa jako studiów wyższych uzasadnił swoimi zainteresowaniami, do których zaliczył: historię, geografę i wiadomości o Polsce. Praktyki studenckie odbył w Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy, w 1968 r. w Wydziale Organizacyjno-Prawnym, a w 1969 r. w Referacie Uprawnień Osobowych Wydziału Przemysłu i Usług. S. Dąbrowski przygotował pracę magisterską pt. *Planowanie i kontrola funduszu płac w jednostkach gospodarki uspołecznionej*, opracowywaną na seminarium prawa finansowego w roku akademickim 1968/1969 pod kierunkiem doc. dr. Jerzego Harasimowicza. Podczas studiów brał aktywny udział w pracach organizacji młodzieżowych m.in. ZMW, gdzie był początkowo przewodniczącym zarządu wydziałowego, a w grudniu 1968 r. został przewodniczącym Uczelnianej Komisji Rewizyjnej ZMW, od kwietnia 1968 r. zaś wiceprzewodniczącym Zarządu Wydziałowego.

Wkrótce po uzyskaniu dyplomu złożył podanie do prezesa Sądu Wojewódzkiego (SW) dla województwa warszawskiego w Warszawie o mianowanie na stanowisko aplikanta sądowego. Pracę na tym stanowisku rozpoczął 1 września 1970 r. w Sądzie Powiatowym (SP) w Siedlcach w Wydziale Cywilnym pod patronatem sędziego Hanny Troszkiewicz. Następnie został przydzielony do Wydziału III Cywilnego Rewizyjnego SW dla województwa warszawskiego, jego patronem został sędzia Jan Szachułowicz – przewodniczący Wydziału. W lipcu 1971 r. powrócił do SP w Siedlcach i przez 2 miesiące aplikował w tamtejszym Wydziale Karnym. Od września 1971 r. został skierowany do Wydziału V Karnego Rewizyjnego SW i przydzielony do sędziego Teodozego Witorskiego, a od 1 listopada 1971 r. na 2 tygodnie do Wydziału IV Karnego do sędziego Mariana Moszczyńskiego. Kolejne 2 tygodnie praktykował w Wydziale VI Penitencjarnym i Nadzoru nad Wykonaniem Orzeczeń Sądowych. W grudniu 1971 r. rozpoczął aplikację w Wydziale dla Nieletnich SP w Siedlcach pod patronatem sędziego Janiny Wysockiej.

Od marca 1972 r. aplikował w Wydziale II Karnym SP w Siedlcach pod patronatem sędziego Zygmunta Szczechowskiego. W czerwcu 1972 r. został skierowany do Państwowego Biura Notarialnego w Siedlcach. Egzamin sędziowski z wynikiem ogólnym bardzo dobrym zdał we wrześniu

1972 r. Dnia 15 września 1972 r. prezes SW wystąpił z wnioskiem o mianowanie go asesorem. Nominację otrzymał 3 października 1972 r. w okręgu SW dla województwa warszawskiego w Warszawie, jednocześnie minister sprawiedliwości powierzył mu pełnienie czynności sędziowskich na 2 lata. Ślubowanie, jako asesor, przed prezesem Józefem Mikosem, w obecności sędziego Jana Semeniuka, złożył 9 października 1972 r. Z tą datą został przydzielony do pełnienia czynności sędziowskich w SP w Siedlcach. Urzędowanie objął 10 października 1972 r., orzekał w Wydziale Cywilnym w sprawach spornych i nieprocesowych, z wyjątkiem spraw rozwodowych, o mniejszym ciężarze gatunkowym. Już w pierwszym okresie samodzielnej pracy zasłużył na pozytywną ocenę, „(...) rozprawy prowadzi kulturalnie, jego orzeczenia nie nasuwają zastrzeżeń, są redagowane w sposób właściwy i świadczą o znajomości orzecznictwa Sądu Najwyższego”.

Po pięciu miesiącach pracy w SP w Siedlcach został odwołany i przydzielony do pełnienia czynności sędziowskich w SP w Węgrowie, orzekanie rozpoczął 1 marca 1973 r. W czerwcu 1973 r. na podstawie delegacji orzekał w Wydziale VII Karnym Rewizyjnym SW dla woj. warszawskiego, któremu przewodniczył wówczas sędzia Józef Pasiak, a we wrześniu 1973 r. na tej samej zasadzie w Wydziale III Cywilnym Rewizyjnym SW. Wniosek o powołanie na stanowisko sędziego SP w Sokołowie Podlaskim został sporządzony 24 maja 1974 r. Zanim doszło do uwzględnienia wniosku, minister sprawiedliwości decyzją z 2 października 1974 r. powierzył mu pełnienie czynności sędziowskich na dalsze 6 miesięcy z wyłączeniem spraw rozwodowych. Pod koniec września 1974 r. prezes SW odwołał przydział S. Dąbrowskiego do SP w Węgrowie i z dniem 1 października 1974 r. przydzielił go do SP w Sokołowie Podlaskim. Sędzią SP w Węgrowie został na podstawie uchwały Rady Państwa z 14 listopada 1974 r., ale pierwsze orzeczenia jako sędzia wydał w SP w Sokołowie Podlaskim, do którego został delegowany przez prezesa SW na okres od 15 listopada do 15 grudnia 1974 r. Delegację tę następnie przedłużono do 31 marca 1975 r.

W lipcu 1975 r. prezes SP złożył wniosek o awans dla sędziego polegający na przyznaniu V grupy uposażenia. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że z chwilą utworzenia Wydziału dla Nieletnich jest przewidziany na stanowisko przewodniczącego tegoż Wydziału. W styczniu 1976 r. Jan Gębura – ówczesny prezes SW w Siedlcach z tymczasową siedzibą w Mińsku Mazowieckim uzgodnił z dr. Władysławem Patulskim – dyrektorem Departamentu Spraw Nieletnich Ministerstwa Sprawiedliwości kandydaturę sędziego S. Dąbrowskiego na stanowisko przewodniczącego Wydziału dla Nieletnich Sądu Rejonowego (SR) w Węgrowie. Skutkowało to powołaniem na wymienione stanowisko od 1 stycznia 1976 r. Jako sędzia SR orzekał w SW na podstawie jednodniowych lub dwutygodniowych delegacji (18 i 25 sierpnia 1977 r. oraz od 1 do 15 IX 1977 r.), a następnie od 1 marca do 31 sierpnia 1978 r. został delegowany do zastępczego pełnienia obowiązków sędziego SW w Siedlcach z prawem przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten Sąd w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i 2 ławników. Orzekał w Wydziale Cywilnym.

Jako sędzia SR w 1977 r. miał wyznaczonych na posiedzenie 447 spraw, załatwił 389 tj. 87 procent. Sporządził 62 uzasadnienia, od jego orzeczeń złożono 16 środków odwoławczych, 11 rewizji oddalono, w 3 sprawach orzeczenia zmieniono, a w 2 uchylono do ponownego rozpoznania. We wrześniu 1978 r. prezes Jan Gębura uzgodnił z kierownikiem Wydziału Administracyjnego KW PZPR tow. Czesławem Kornilukiem kandydaturę S. Dąbrowskiego na stanowisko sędziego SW. We wniosku sporządzonym 15 września 1978 r. jest wzmianka o przynależności kandydata do Stronnictwa Demokratycznego. Analizę dotychczasowego orzecznictwa sędziego Dąbrowskiego przeprowadzili sędziowie: Irena Kubisa i Elżbieta Witewska.

W 1979 r. kontynuował orzekanie w Wydziale Cywilnym SW w Siedlcach na podstawie delegacji przedłużonej pierwotnie do 31 stycznia, a następnie do 30 czerwca 1979 r. Uchwałą Rady Państwa z 15 lutego 1979 r. został powołany na stanowisko sędziego SW w Siedlcach z tymczasową siedzibą w Mińsku Mazowieckim, gdzie był sędzią „liniowym” orzekającym w pełnym wymiarze etatu.

Pomimo obciążenia zawodowego i obowiązków rodzinnych zaangażował się w działalność NSZZ „Solidarność”, został przewodniczącym NSZZ „Solidarność” pracowników Okręgu SW w Siedlcach i członkiem Krajowej Komisji Koordynacyjnej Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości. Działał też w Klubie Inteligencji Katolickiej, był prezesem tej organizacji w Siedlcach. Zrezygnował

natomiast w 1981 r. z przynależności do Stronnictwa Demokratycznego. Po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego nie wystąpił z NSZZ „Solidarność”, rozmowę na ten temat skwitował oświadczeniem, że podjęcie takiej decyzji spowodowałoby utratę jego własnej godności. Fakt ten odnotowano w dokumentacji z przeglądu kadrowego przeprowadzonego w Sądzie w kwietniu 1985 r. wraz z uwagą, że „nie stwierdzono przypadków by dalej oficjalnie prowadził działalność sprzeczną z zasadami ustroju PRL”. Stwierdzono jednakże, iż swoją postawą i zachowaniem daje niejednokrotnie wyraz temu, że na aktualną rzeczywistość ma „swoje” odmienne zdanie. Przegląd kadrowy zakończył się wnioskiem o pozostawieniu S. Dąbrowskiego na zajmowanym stanowisku sędziego.

Wiosną 1989 r. Komitet Obywatelski w Siedlcach wysunął kandydaturę S. Dąbrowskiego do Sejmu z okręgu Garwolin, został wybrany posłem na Sejm X Kadencji w latach 1989-1991. Działal w Komisji Sprawiedliwości i Komisji Spraw Ustawodawczych.

Sędzią Sądu Najwyższego został od 1 lipca 1990 r. Akt powołania na to stanowisko podpisał ówczesny Prezydent Wojciech Jaruzelski. Orzekał w Izbie Cywilnej. Od kwietnia 1996 r. dodatkowo sprawował funkcje orzecznicze w Naczelnym Sądzie Lekarskim. Począwszy od 2002 r. był członkiem Krajowej Rady Sądownictwa, a w latach 2006-2010 przewodniczył tej Radzie. W związku z upływem kadencji I Prezesa SN prof. dr. hab. Lecha Gardockiego został zgłoszony jako kandydat i w głosowaniu indykacyjnym otrzymał 47 głosów.

Postanowieniem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego z 13 października 2010 r. został powołany na stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego na sześcioletnią kadencję. Objął urząd 19 października 2010 r. i sprawował go do 9 stycznia 2014 r. tj. do dnia śmierci. Postanowieniem z dnia 14 stycznia 2014 r. Prezydent RP Bronisław Komorowski odznaczył pośmiertnie S. Dąbrowskiego Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi dla wymiaru sprawiedliwości i przemian demokratycznych w Polsce oraz za osiągnięcia w kształtowaniu zasad demokratycznego państwa prawa. Tego samego dnia Krajowa Rada Sądownictwa w dowód uznania za wybitne zasługi w kształtowaniu polskiego wymiaru sprawiedliwości postanowiła odznaczyć pośmiertnie S. Dąbrowskiego medalem „Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości – Bene Merentibus Iustitiae”. Został pochowany na komunalnych Powązkach w Warszawie.

Dnia 18 kwietnia 1971 r. zawarł związek małżeński z Teresą Zawadzka, lekarką. Małżonkowie mieli 3 córki: Krystynę, Martę i Nel, które kontynuują zawodowe tradycje rodziców – Krystyna ojca, a Nel i Marta – matki.

W rocznicę śmierci sędziego Dąbrowskiego z inicjatywy Sokołowskiego Towarzystwa Społeczno – Kulturalnego 9 I 2015 r. odbyły się uroczystości związane z nadaniem jego imienia pracowni wiedzy o społeczeństwie i przedsiębiorczości w I LO im Marii Curie – Skłodowskiej w Sokołowie Podlaskim. Pamiątkową tablicę odsłoniły Teresa Dąbrowska – żona zmarłego sędziego oraz Teresa Flemming – Kulesza – prezes Izby Pracy. Następnie w sokołowskiej konkatedrze zostało odprawione nabożeństwo w intencji zmarłego, a po nim ceremonia nadania rondu u zbiegu ulic Księdza Bosko i Armii Krajowej imienia sędziego Stanisława Dąbrowskiego. Ostatnim punktem w programie uroczystości była promocja książki *Stanisław Dąbrowski. Varia-* zawierającej wspomnienia, zdjęcia i unikalne dokumenty.

„Kwartalnik Krajowej Rady Sądownictwa” 2014 nr 1 (22), s.5-47; Niepiekło M., *Z ojca na syna* [w:] *Na życiowych szlakach*, Sokołów Podlaski 2009 s. 41-49; *Stanisław Dąbrowski. Varia*, pod red. T. Dąbrowskiej, Sokołów Podlaski 2014, Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego, sygn. 63187, Akta osobowe studenta Stanisława Dąbrowskiego; Sąd Najwyższy w Warszawie, Akta osobowe Stanisława Dąbrowskiego; <http://www.wiescisosokolowskie.pl/pamieci-sedziego-stanislaw-dabrowskiego>, W. Okniński, *Pierwsza rocznica śmierci S. Dąbrowskiego, pierwszego prezesa Sądu Najwyższego (2010-2014), przewodniczącego Krajowej Rady Sądowniczej (2006 – 2010)* „Kwartalnik Krajowej Rady Sądownictwa” nr 2 (27) 2015, s. 48; Fotografia ze zbiorów rodzinny Dąbrowskich.

Witold OKNIŃSKI

Kuczyński Aleksander h. Ślepowron (1803-1858), hodowca koni, właściciel stadniny koni w Korczewie na Podlasiu.

Aleksander Józef Michał Kuczyński urodził się w 1803 r., syn Feliksa i jego drugiej żony Józefy z Butlerów. Młody Aleksander nie uczęszczał do szkół, wychowywała go głównie matka. Odziedziczył po niej zamiłowanie do polowań.

Aleksander otrzymał po ojcu: dobra miedzeńskie (pow. węgrowski), kurczyckie i worotniewskie na Wołyniu, Zypie na Suwalszczyźnie oraz główną siedzibę Kuczyńskich - Korczew na Podlasiu. Był bardzo dobrym i zapobiegliwym gospodarzem dążącym do modernizacji swoich dóbr. Część z nich oczynszował. Największą pasją Aleksandra Kuczyńskiego była hodowla koni wyścigowych oraz wierzchowych. Założył i prowadził w Korczewie stadninę koni czystej krwi arabskiej. Uczestniczył w organizowaniu Towarzystwa Wyścigów Konnych w Warszawie, od 1843 roku przez szereg lat jego prezes.

Brał udział w powstaniu listopadowym. Był organizatorem i oficerem gwardii ruchomej w województwie podlaskim oraz adiutantem przy sztabie generała Józefa Chłopickiego. Własnym nakładem wystawił oddział 60 strzelców.

Potrafił się odnaleźć w nowej popowstaniowej rzeczywistości. Został także wybrany marszałkiem gubernialnym szlachty. Pełnił funkcję Rady Stanu. Od cara Aleksandra II otrzymał tytuł szambelana oraz Order Św. Anny.

Dnia 29 IX 1834 r. poślubił niezbyt majątną pannę Joannę z Wulfersów (jest ona znana za sprawą korespondencji z Cyprianem Kamilem Norwidem, dla niej poeta napisał utwór *Do Pani na Korczewie*). Z małżeństwa tego urodziły się trzy córki: Ludwika (zameżna z hr. Tadeuszem Ostrowskim), Józefa (zameżna z Adamem Męcińskim) i Cecylia.

A. Kuczyński zmarł 20 V 1858 r. w Warszawie.

Kierek A., *Kuczyńska z Wulfersów Joanna*, Polski Słownik Biograficzny, Wrocław 1971, T. XVI; Boniecki A., *Herbarz polski*, T. 13, Warszawa 1909, s. 119; Ostrowska R., *Mój Dom*, Siedlce 1998; Wężyk W., *Kronika rodzinna*, Warszawa 1987; „Wiadomości” 1965 nr 16/17 s. 5; „Niedziela Podlaska” 1997 nr 33 s. II; „Tygodnik Siedlecki” 2012 nr 33 s. 14-15; Archiwum Diecezjalne w Drohiczynie: Akta parafii Knychówek, sygn. I/D/7, Księga zmarłych parafii Knychówek z l. 1857-1868, sygn. I/M/6, Księga małżeństw parafii Knychówek 1827-1866; Fotografia ze zbiorów Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Anna LEŚNICZUK

Kuczyński Feliks h. Ślepowron (1765-1814), cześnik podlaski.

Feliks Kuczyński urodził się w 1765 r. w Radziwiłłowie na Wołyniu, był synem Leona Macieja i Magdaleny z Kossakowskich. W 1788 r. w ramach rodzinnych działów otrzymał majątki Korczew i Oserdów. Pełnił kolejno urzędy: skarbnika drohickiego (1789), miecznika podlaskiego (1790) i cześnika podlaskiego (1794). W 1789 r. wybrano go na deputata do Trybunału.

W 1792 r. przystąpił do konfederacji targowickiej oraz związał konfederację drohicką. Był to jednak krótkotrwały epizod, ponieważ już w 1794 r. wziął udział w powstaniu kościuszkowskim. Przez zjazd obywateli ziemi drohickiej w Drohiczynie został wysłany w charakterze delegata do Tadeusza Kościuszki. Następnie wybrano F. Kuczyńskiego na członka Komisji Porządkowej Drohickiej. Pełnił w niej funkcję pełnomocnika do Rady Najwyższej Narodowej. Organizował obronę powierzonego mu odcinka Bugu od Grannego do Mielnika. Pod swoimi rozkazami zgromadził blisko 7000 powstańców. Sporządzał także raporty informujące o ruchach wojsk nieprzyjacielskich, ich liczebności i uzbrojeniu. Jego raporty były bardzo wnikliwie analizowane przez Radę Najwyższą Narodową. W czasie przemarszu wojsk generała Suworowa w kierunku Warszawy Feliks najprawdopodobniej opuścił Korczew i udał się do stolicy. Przechodzące przez Korczew wojska rosyjskie zdewastowały jego majątek.

Po trzecim rozbiórze Korczew i Oserdów znalazły się w zaborze austriackim. W 1804 r. F. Kuczyński legitymował się ze szlachectwa w Galicji Zachodniej.

Był dwukrotnie żonaty. Z pierwszą żoną Alojzą hr. Jabłonowską miał dwoje dzieci: Leona Rocha (ur. 1793 r., zmarł mając jeden miesiąc) oraz Tadeę Różę (ur. 1794 r., żyła jedynie siedem godzin). Alojza Kuczyńska zmarła 8 marca 1795 r. w wieku 20 lat. Drugą żoną była Józefa z Butlerów, starościanka preńska, pochodziła z arystokratycznej, katolickiej rodziny irlandzkiej Ormonde - Butlerów, która wyemigrowała z Irlandii z powodu prześladowań religijnych. Z tego drugiego małżeństwa na świat przyszły dzieci: Felicjanna Konstancja (1805-1815), Józefa Kornelia (1807-1877) małżonka Franciszka Katerli - majora wojsk polskich, Aleksander Józef Michał (1803-1858).

F. Kuczyński zmarł 28 II 1814 r., został pochowany w podziemiach kościoła parafialnego w Knychówku.

Zahorski A., *Kuczyński Feliks*, Polski Słownik Biograficzny, Wrocław 1971, T. XVI. Autor błędnie datuje narodziny F. Kuczyńskiego na około 1750 r. Wpis z księgi zmarłych parafii Knychówek podaje, że w chwili śmierci F. Kuczyński miał 49 lat. Z tego wynika, że urodził się on w 1765 r. Datę tą potwierdza również akt chrztu mówiący, że odbył się on 21 maja 1765 r.; Boniecki A., *Herbarz polski*, T. 13, Warszawa 1909 s. 118-119; Wężyk W., *Kronika rodzinna*, Warszawa 1987; Ostrowska R., *Mój Dom*, Siedlce 1998; „Niedziela Podlaska” 1997 nr 32 s. III; „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” T. III, 2011, s. 59-97; „Tygodnik Siedlecki” 2012 nr 33 s. 14-15; Archiwum Diecezjalne w Drohiczynie: Akta parafii Knychówek, sygn. I/B/4, Księga chrztów parafii Knychówek z lat 1780-1797, sygn. I/D/1, Księga zgonów parafii Knychówek z lat 1759-1797, sygn. I/D/4, Księga zmarłych parafii Knychówek 1811-1825; Kopia aktu chrztu F. Kuczyńskiego w posiadaniu autorki.

Anna LEŚNICZUK

Kuczyński Leon Maciej (1716-1777), podkomorzy drohicki.

Leon Maciej Kuczyński urodził się 16 II 1716 r. jako najmłodszy syn Wiktoryna, kasztelana podlaskiego, i Anieli z Chądzyńskich. Został ochrzczony 25 II 1716 r. w kościele w Sterdyni. Odebrał staranne wykształcenie w Akademii Krakowskiej oraz za granicą. Po ojcu otrzymał Korczew, Woźniki, Kuczyn, Gródek nad Nurcem, kilka wiosek w parafii Pietków w ziemi bielskiej i dwór w Drohiczynie.

Od 1739 r. pełnił urząd stolnika mielnickiego. W latach 40-tych XVIII w. związał się ze stronnictwem hetmana polnego koronnego Jana Klemensa Branickiego. L. M. Kuczyński miał przeprowadzać i zrywać sejmiki poselskie i deputackie. Ponadto zabiegał o interesy swojego pryncypała w trybunałach. W latach 1744 i 1748 posłował na sejm. Opowiadał się za aukcją wojska, zniesieniem pogłównego, wprowadzeniem cła generalnego oraz podniesieniem pogłównego żydowskiego. W 1746 r. został mianowany przez J. K. Branickiego na stopień pułkownika.

Ekonomiczne usamodzielnienie się pozwoliło mu w latach 50-tych XVIII wieku na niezależność. Ostatecznie zerwał ze stronnictwem J. K. Branickiego i zbliżył się do „Familii” Czartoryskich. Został w 1755 r. deputatem na Trybunał Lubelski. Na sejmie konwokacyjnym w 1764 r. posłował z ziemi mielnickiej. W okresie bezkrólewia wchodził w skład Rady przy prymasie, był także członkiem deputacji do pertraktacji z dworem habsburskim. Brał udział w sejmie elekcyjnym. W imieniu województwa podlaskiego zatwierdził wybór Stanisława Poniatowskiego na króla. Za te zasługi poczynione dla stronnictwa Czartoryskich otrzymał w 1765 r. urząd podkomorzego drohickiego.

W 1768 r. był jednym z organizatorów konfederacji barskiej na Podlasiu, gdzie wzniesił rozruchy. Zagarnął J. K. Branickiemu kilkudziesięciu ludzi z milicji nadwornej, kilka armat oraz sporo innej broni. Wystąpienie to jednak wkrótce upadło. Traktował je jako walkę o niepodległość i dlatego wystąpił przeciw królowi. W kolejnych latach wspierał konfederatów. Naraził się za to na częste najazdy wojsk rosyjskich oraz wysokie egzekucje ze swoich majątków.

L.M. Kuczyński na stałe mieszkał w Korczewie. Podobnie jak ojciec był dobrym gospodarzem. Z czasem jego majątki zaczęły przynosić spore dochody. Spławiał do Gdańska zboże oraz potaż. Ponadto prowadził intensywną gospodarkę rybną. Pod koniec życia podkomorzy drohicki cieszył się na Podlasiu dużym autorytetem. O jego poparcie i względy zabiegali: Czartoryscy, Potoccy i Ossolińscy. Od współczesnych zyskał ironiczny przydomek „Królik podlaski”, dlatego że był osobą

nieco mniejszego formatu niż ojciec, którego nazywano „Królem Podlasia”. W odróżnieniu od rodzica Leon przez dłuższy czas nie miał możliwości i środków do prowadzenia własnej polityki.

Poślubił Magdalenę Kossakowską, chorążankę owrucką. Wniosła mu ona jako wiano dobra kurczyckie i worotniewskie na Wołyniu. Z małżeństwa tego na świat przyszły dwie córki: Wiktoria Szydłowska, starościna mielnicka i Konstancja Ciecierska, stolnikowa drohiccka oraz trzech synowie: Feliks (ok. 1750-1814), Dominik (1760-1819) i Antoni.

L. M. Kuczyński zmarł 17 II 1777 r. w Korczewie. Został pochowany w podziemiach kościoła reformatów w Węgrowie. Po jego śmierci wdowa przeniósła się do swoich dóbr dziedzicznych na Wołyniu.

Szczygielski W., *Kuczyński Leon Michał*, Polski Słownik Biograficzny, Wrocław 1971, T. XVI - autor biogramu jako drugie imię podaje Michał. Akt chrztu oraz zapiski w pamiętniku jego ojca Wiktoryna mówią, że drugie imię jakie mu nadano to Maciej; jako miejsce ostatniego spoczynku autor wskazał podziemia kościoła parafialnego w Knychówku. Przeczy temu akt zgonu Leona Kuczyńskiego. Jako miejsce pochówku wskazano w nim Węgrów. Zob. Czumaj Z., *Podziemia kościoła poreformackiego w Węgrowie jako historyczna nekropolia pograniczna Mazowsza i Podlasia* [w:] Rocznik Liwski, T. IV, Liw-Siedlce 2010 s. 120; Boniecki A., *Herbarz polski*, T. 13, Warszawa 1909 s. 118; Kuczyński W., *Pamiętnik 1668-1737*, Białystok 1999; Matuszewicz M., *Diariusz życia mego*, t. 1-2, Warszawa 1986; „Niedziela Podlaska”, 1997 nr 32 s. III; „Tygodnik Siedlecki”, 2001 nr 39 s.22; 2012 nr 33 s. 14-15; „Rocznik Liwski”, T. IV, 2010 s. 107-122; „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego”, T. III, 2011 s. 59-97; Archiwum Diecezjalne w Drohiczynie, Akta parafii Knychówek, sygn. I/D/1, Księga zgonów parafii Knychówek z lat 1759-1797; Fotografia ze zbiorów Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim.

Anna LEŚNICZUK

Kuczyński Wiktoryn h. Ślepowron (1667-1737), kasztelan podlaski.

Wiktoryn Kuczyński urodził się w 1667 r. jako syn Walentego sędziego grodzkiego drohickiego oraz Joanny z Niemirów. Edukację rozpoczął w kolegium jezuickim w Drohiczynie, następnie kształcił się w Łomży, Reszlu, Braniewie i Krakowie. Po zakończeniu nauki w 1687 r. dzięki protekcji Karola Stanisława Radziwiłła został susceptantem grodzkim drohickim oraz instygatorem Trybunału w Piotrkowie. W 1691 r. pełnił już funkcję sędziego deputata skarbowego drohickiego, a w 1692 r. otrzymał urząd łowczego mielnickiego. Aktywnie działał na sejmiku przed konwokacyjnym drohickim, opowiedział się za elekcją Augusta II. Już w trakcie wojny północnej poparł jego kontrkandydata Stanisława Leszczyńskiego, którego gościł u siebie w Klukowie w 1708 r. Był to jedynie krótki epizod, gdyż już w 1710 r. podpisał się pod aktem generalnej konfederacji sandomierskiej, stając po stronie Augusta II. Był to początek szybkiego awansu Wiktoryna w hierarchii urzędniczej. Piastował kolejno urzędy: podstolego mielnickiego, sędziego grodzkiego drohickiego, chorążego mielnickiego, kasztelana podlaskiego. W 1730 r. posłował z Podlasia na sejm grodzieński. W okresie bezkrólewia wraz z synami opowiedział się za kandydaturą na tron S. Leszczyńskiego.

Każdego roku spławiał do Gdańska własnymi statkami zboże oraz dębinę. Dla uzyskania lepszych cen często dzierżawił spichlerze w Gdańsku, gdzie magazynował płody rolne w oczekiwaniu na lepszą cenę. Przyczyniło się do zgromadzenia znacznego majątku. Po ojcu Wiktoryn odziedziczył dobra: Kluków, Trojanów, Trojanówek, Kapłanie, Drażniewo z Wólką, część Łuniewa, Hruszniew, Górki, część Talatycz, Mężenino, Stokowisko i Kostry. Na początku XVIII w. skupywał majątki takie jak: Sterdyń, Korczew, Krześlin, Glinnik, Łysomice, Kalinówka. Poza tym posiadał liczne zastawy i dzierżawy. Po 1712 r. osiadł w nadbużańskim Korczewie, który uczynił głównym ośrodkiem swoich dóbr.

Działalność W. Kuczyńskiego uczyniła go jednym z najbogatszych i wpływowych właścicieli ziemskich na Podlasiu. Zyskał przydomek „Król Podlasia”. Przez całe swoje życie prowadził zapiski o charakterze pamiętnika. Zawarł w nich informacje na tematy gospodarcze, polityczne i rodzinne.

W latach 1734-1736 wystawił w Korczewie pałac autorstwa nadwornego architekta Radziwiłłów Konceni Boni. Razem z małżonką był autorem licznych fundacji na Podlasiu: kościoła i klasztoru benedyktynek w Drohiczynie, ceglanej posiadki kościoła w Ostrożanach, ołtarza głównego kościoła w Knychówku, ołtarza głównego oraz marmurowej posiadki i organów w kościele jezuickim

w Drohiczynie. Wraz z Markiem Antonim Butlerem ufundował kościół i klasztor dominikanów w Krześlinie.

W 1698 r. Wiktoryn poślubił Anielę z Chączyńskich (zm.1741), podstolanę drohicką. Mieli oni dwie córki: Mariannę Zalewską (ur.1709), kasztelanową wiską, 2. v. generałową Kamińską i Barbarę Brzezińską (ur.1711), chorążynę nurską oraz pięciu synów: Jana (1701-1774), podkomorzego mielnickiego, Szczepana (1704-1773), rektora kolegium jezuickiego w Drohiczynie, Mikołaja (1703-1755), podstolego drohickiego, Kazimierza (1707-1758), podkomorzego bielskiego, i Leona (1715-1777), podkomorzego drohickiego.

W. Kuczyński zmarł 21 VII 1737 r. w Korczewie, został pochowany u Benedyktynek w Drohiczynie. Po zamknięciu tego kościoła szczątki doczesne Wiktoryna przeniesiono do kościoła parafialnego w Knychówku.

Szczygielski W., *Kuczyński Wiktoryn*, Polski Słownik Biograficzny, Wrocław 1971, T. XVI; Maroszek J., *Wiktoryn Kuczyński 1668-1737, kasztelan podlaski i jego rola w dziejach regionu* [w:] Dzieje Ziemi Łosickiej: szkice biograficzne, red. I. Indraszczyk, Warszawa-Łosice 2008 s. 33-52; Boniecki A., *Herbarz polski*, T. 13, Warszawa 1909 s. 117; Kuczyński W., *Pamiętnik 1668-1737*, Białystok 1999; „Niedziela Podlaska” 1997 nr 31 s. III; „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 1998 z. 9, s.129-133; „Tygodnik Siedlecki” 2001 nr 39 s.22, 2012 nr 33 s. 14-15; „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” T. III, 2011 s. 59-97; Fotografia z: Kuczyński W., *Pamiętnik 1668-1737*, Białystok 1999.

Anna LEŚNICZUK

Lalewicz Marian (1876-1944), architekt, reprezentant akademickiego klasycyzmu, profesor Politechniki Warszawskiej.

Urodził się 21 XI 1876 r. w Wilkowyszkach niedaleko Mariampola (dzisiaj południowo zachodnie krańce Litwy). Był synem Stanisława i Walerii z domu Rode i młodszym bratem Jerzego, późniejszego znanego pianisty. Edukację rozpoczął od gimnazjum w Suwałkach, skąd w 1895 r. udał się do Petersburga, gdzie podjął studia na Wydziale Architektury w Akademii Sztuk Pięknych. Ukończył ją w 1901 r. z wyróżnieniem, otrzymał również stypendium, które umożliwiło mu odbycie podróży do Niemiec, Szwecji, Norwegii, Austrii i Włoch w celu dalszego kształcenia się oraz zapoznania się z tamtejszymi trendami architektonicznymi. W 1903 r. powrócił do Petersburga gotowy rozpocząć samodzielną praktykę architektoniczną. Szybko stał się popularnym projektantem, cenionym przez wiele instytucji – również państwowych. Projektował m.in. dla Banku Syberyjskiego, Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz dla dużych firm prywatnych jak Dom Handlowy firmy futrzarskiej Martensa w Petersburgu – projekt realizowany w latach 1911-1912, Budynek administracyjny Towarzystwa Rosyjsko-Amerykańskiej Manufaktury „Trieugol’nik” w Moskwie powstał w 1916 r. Natomiast projekt pałacyku M. K. Pokotiłowej w Sankt-Petersburgu został zrealizowany w 1909 r., a Kinoteatr „Parisiana” w Sankt-Petersburgu powstał w latach 1913-1914.

Od 1903 r. był profesorem w petersburskim Instytucie Inżynierów Komunikacji, a od 1917 r. wykładał historię sztuki i architektury w Akademii Sztuk Pięknych i Instytucie Archeologicznym. W Żeńskim Instytucie Politechnicznym prowadził projekty dyplomowe, a w Szkole Zdobniczej im. barona Stieglitza w Petersburgu podobnie jak na Akademii Sztuk Pięknych wykładał historię sztuki. W 1915 r. został wybrany prezesem rosyjskiego Stowarzyszenia Architektów Artystów, natomiast od 1909 r. należał do warszawskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami będąc jednocześnie prezesem petersburskiego koła tego Towarzystwa.

Do Polski przyjechał w 1918 r. i rozpoczął pracę jako wykładowca w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych i na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W 1920 r. został profesorem nadzwyczajnym na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej oraz kierownikiem Katedry Historii Architektury i Sztuki Starożytnej. W 1925 r. objął stanowisko dziekana Wydziału Architektury tej uczelni i sprawował je do 1927 r. W latach 1929-1933 wykładał tu rzeźbę. W 1930 r. został prezesem Wydziału Konserwatorskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości i brał udział w rewindykacji polskich dóbr kultury zagarniętych przez carską Rosję. W 1931r. uczestniczył

w Międzynarodowym Kongresie Ochrony Zabytków w Atenach. Był członkiem Polskiego Instytutu Sztuk Pięknych w Krakowie oraz warszawskiego oddziału Stowarzyszenia Architektów Polskich, a w latach 1935-1938 prorektorem Politechniki Warszawskiej.

M. Lalewicz opublikował kilka artykułów. W 1934 r. ukazał się w miesięczniku „Architektura i Budownictwo” odczyt pt. *Polityka budowlana Warszawy – stolicy państwa*, w którym czytamy m.in.: „(...) Mogłyby i Warszawie powstać takie place jak Place Vendôme w Paryżu lub ulice o jednym charakterze jak Uffizi we Florencji, czy ulica Teatralna w Petersburgu. Jak powiedziałem dotychczasowe przeogromne sumy wydano bez chwały dla Warszawy i bez jednolitego programu. Bo tylko jednolitość mówiłaby potomności o epoce Piłsudskiego, podobnie jak posiadała ją epoka Sasów lub ta epoka, którą stworzyli ludzie, wyrosli z Komisji Edukacyjnej. Przedstawiam tu Panom jakby cały świat naszych myśli i uczuć, świat mało rozumiany przez ogół i niedoceniany przez elitę społeczną. Świat ten w życiu ostatnich lat naszej stolicy przedstawia mi się światem podświadomego bytowania, więcej nawet - światem chaosu. Czy taki stan godzi się z pojęciem jakie mieć chcielibyśmy o naszej kulturze?” Profesor Lalewicz dzielił się swoją wiedzą również z uczestnikami różnego rodzaju zjazdów, konferencji i spotkań. Jednym z pierwszych był IV Zjazd Architektów Rosyjskich w Petersburgu odbywający się w dniach 17-25 stycznia 1911 r., wygłosił tam referat *O opracowywaniu architektoniczno - estetycznym mostów itp. budowli w miastach*. W Polsce jednym z ważniejszych wykładów był wygłoszony 18 III 1927 r. odczyt *O konkursie na plac Saski w Warszawie*. Na I Polskim Kongresie Inżynierów, obradującym w 1937 r. we Lwowie zaprezentował referat pt. *Budownictwo, jako wyraz kultury narodowej*. Z kolei 8 VI 1934 r. wystąpił z referatem podczas wieczoru dyskusyjnego o architekturze francuskiej.

Lalewicz to również autor książek: *Hellady* – nieopublikowanej, zaginionej pracy o sztuce starożytnej Grecji. W 1932 r. wydał *Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji zwołanej w roku 1931 w Atenach w sprawie ochrony i konserwacji zabytków sztuki i historii odczytane dn. 18 marca 1932 roku na posiedzeniu Polskiej Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelktualnej w Warszawie*, a w 1935 r. natomiast ukazała się *Opieka nad zabytkami*. Był także autorem *Słownika terminów architektonicznych* (w 4 językach).

Oprócz pracy na uczelni Lalewicz w Polsce restaurował zabytkowe kamienice oraz projektował domy i wille. W okresie od 1919 r. do 1924 r. kierował pracami konserwatorskimi pałacu Radziwiłłów (Namiestnikowski) przy ul. Krakowskie Przedmieście dla Rady Ministrów, pałac Ossolińskich (znany również jako pałac Brühla) przy ul. Wierzbowej na siedzibę Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a dla Ministerstwa Sprawiedliwości pałac Raczyńskich przy ul. Długiej. Restaurował także pałac Prymasowski przy ul. Senatorskiej na potrzeby Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Lalewicz zaprojektował również przebiecie ul. Bonifraterskiej przez gmach Sądu Apelacyjnego – czyli oficynę pałacu Krasieńskich. Był gorącym zwolennikiem przywrócenia pałacowi Staszica, przebudowanego na cerkiew św. Tatiany Rzymianki w latach 90. XIX wieku, jego dawnego klasycystycznego charakteru, dokonano tego w latach 1924-1926.

Nowe budowle wzniesione w Warszawie według projektu Lalewicza to: w 1925 r. gmach firmy Ericsson w al. Ujazdowskich; u zbiegu ul. Wileńskiej i Targowej powstał (1927-1928) kompleks budynków Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowej; gmach Banku Rolnego u zbiegu ul. Nowogrodzkiej i Pankiewicza obecnie Narodowy Bank Polski (1926-1927). W 1925 r. rozpoczęto budowę siedziby Państwowego Instytutu Geologicznego. Lalewicz zaprojektował budynki w charakterystycznym dla siebie stylu akademickiego klasycyzmu, przy czym wnętrza cechował nieco tajemniczy, bazylikowy czy też klasztorny wystrój. Niektóre detale dekoracyjne wykonano z kamienia pochodzącego z rozebranego w 1926 r. soboru przy Placu Saskim. Były to różowe granity z wyspy Kumlinge w archipelagu Wysp Alandzkich, przewiezione do portu Hangö, a następnie do Warszawy. Budowę pawilonu południowego – „chemicznego”, rozpoczęto w połowie 1925 r. i zakończono w 1926 r., natomiast gmach główny, którego fundamenty położono już w roku 1923, do częściowego użytku został oddany w 1930 r. Ze względu na kłopoty finansowe, gmach główny ukończono dopiero w 1936 roku. Całkowity koszt budowy wyniósł 2 300 000 zł, co w tamtych czasach stanowiło niebagatelną sumę. Zaprojektował także kamienicę przy ul. Mokotowskiej 51/53, której budowę realizowano w latach 1923-1925, zespół domów mieszkalnych Pocztovej Kasy

Oszczędności zlokalizowanych przy ul. Brzozowej, Bugaj i Celnej zbudowanych w latach 1921-1923. Kolejny dom mieszkalny dla pracowników PKO powstał w latach 1923-1924 przy ul. Ludnej 9.

Projekty Lalewicza były realizowane również poza Warszawą. W Lublinie architekt zaprojektował budynek Państwowego Banku Rolnego przy ul. Chopina 6. Kolejny to przebudowa (1921-1922) koszar świętokrzyskich na gmach Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przy Alejach Raławickich. Natomiast w latach 1934-1935 prowadził przebudowę kościoła akademickiego przy ul. Radziszewskiego.

W latach 1920-1926 powstał projekt gmachu, który wykorzystano na siedziby Banku Polskiego w Kaliszu, Siedlcach, Sosnowcu, Brześciu n. Bugiem, Pińsku, Zamościu, Gdyni, Jaśle i Tomaszowie. Budowę Banku w Siedlcach ukończono w 1924 r. Przetarg na wykonawstwo robót budowlanych wygrała firma Martens i Daab z Warszawy. Instalację sanitarną wykonało przedsiębiorstwo Instalator, również z Warszawy. Budynek według projektu podzielono na część bankową i mieszkalną w oficynach. Część bankowa składała się z sali, w której dokonywano obsługi klientów przy kabinach kasowych. W tej części znajdowały się również pomieszczenia przeznaczone na gabinet dyrektora, salę posiedzeń, przedszkarbiec i skarbiec główny. Części bankowa zawierała również pomieszczenia gospodarcze i administracyjne. W oficynach znajdowały się mieszkania dyrektora oddziału banku i jego zastępcy zlokalizowane odpowiednio od strony ul. Warszawskiej (ob. Piłsudskiego) i Wojskowej. Na parterze każdej oficyny znajdowały się po dwa mieszkania dla urzędników niższego szczebla. Kubatura budynków bankowych wynosiła łącznie 11 731 m³, a koszt jej budowy to 472 906 zł.

Rok 1927 przyniósł kolejny projekt, tym razem była to siedziba koszar Marynarki Wojennej, a w latach 1935-1939 powstał projekt kościoła garnizonowego w Gdyni.

W stolicy M. Lalewicz mieszkał w jednorodinnym domu własnego projektu w Kolonii Profesorskiej przy ul. Górnośląskiej 41, z żoną Marią z d. Radlińską, dwoma żonatymi synami; starszym Stanisławem i młodszym Witoldem oraz teściową Michaliną Radlińską z Osipowiczów. Syn Stanisław był łącznościowcem i radiowcem, podczas II wojny światowej służył w wojsku w Anglii, prawdopodobnie współpracował z wywiadem. Był konstruktorem wynalazków, m.in. jego dziełem był sygnalizator ułatwiający znalezienie zestrzelonych pilotów oraz wynalazek umożliwiający wysyłanie sygnałów przez skoczka po wylądowaniu w Polsce. Witold – młodszy syn Lalewicza, podobnie jak ojciec został architektem. W czasie II wojny światowej wyjechał do Anglii, gdzie został do końca życia.

Wraz z wybuchem II wojny światowej Lalewicz rozpoczął działalność jako komendant Pogotowia Technicznego. W początkowym okresie okupacji działał w Stołecznym Komitecie Samopomocy Społecznej. Prowadził również tajne komplety dla studentów architektury. W 1942 r. rozpoczął nauczanie na Wydziale Budownictwa Wodnego i Lądowego Państwowej Wyższej Szkole Technicznej w Warszawie. Jednocześnie przygotowywał do druku czterojęzyczny słownik terminów używanych w architekturze oraz pracę o sztuce greckiej, obie prace zaginęły w 1944 r.

W 1943 r. Lalewicz wraz z rodziną został wysiedlony przez Niemców na ul. Muranowską 12. Zginął rozstrzelany przez hitlerowców w czasie Powstania Warszawskiego w drugiej połowie sierpnia 1944 r. podczas masowej egzekucji przy ul. Dzikiej 17. Na Powązkach znajduje się symboliczny grób architekta kwatery 244, rząd I, miejsce 29. Warszawa uhonorowała Lalewicza nadając jego imię ulicy na Ursynowie.

W 1925 r. M. Lalewicza odznaczono Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta. Natomiast w 1932 r. jeden z jego projektów – budynek przy ul. A. Pługa 1 został opatrzony tablicą z napisem upamiętniającym jego twórcę.

M. Lalewicz był wymieniany jako przedstawiciel modernizmu w architekturze. Jego projekty cechuje funkcjonalność. Zarówno bryła jak i układ szczegółowo rozplanowanych wnętrz są dostosowane do wymogów użytkowych. W projektach dominują płaskie dachy, duże okna, pojawiają się także elementy neobarokowe, czego przykładem jest projekt kościoła akademickiego w Lublinie. M. Lalewicz jest zaliczany do grupy architektów poszukujących nowych zastosowań dla form klasycznych – prostych, monumentalnych, tworzonych w duchu akademickiego klasycyzmu; według

znawców umiejętnie łączył style klasyczne z nowymi nurtami w architekturze. Był jednym z najaktywniejszych konserwatorów okresu dwudziestolecia międzywojennego.

Łoza S., *Czy wiesz kto to jest?*, Warszawa 1983 (reprint) s. 409-410; Łoza S., *Architekci i budowniczowie w Polsce*, Warszawa 1954 s. 318; Niemojewski L., *Marian Lalewicz*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego”, t. XXX (1954) s. 198-213; Zachwatowicz J., *Lalewicz Marian*, Polski Słownik Biograficzny, t. XVI, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1971 s. 413; Zwoliński A., *Marian Lalewicz (1876-1944)*, Sylwetki profesorów Politechniki Warszawskiej, Pracownia Historyczna Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1984; Encyklopedia Warszawy, Warszawa 1994, s. 407, 599, 601; Krzyżanowska H., *Lalewicz Marian*, Polski słownik biograficzny konserwatorów zabytków, z. 1, Poznań 2000 s. 48; Usakiewicz E., *Wspomnienie o prof. Marianie Lalewiczu*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki” 2005, t. 50, z. 3-4 s. 201-205; Pruszyński J., *Profesor Marian Lalewicz i Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości*, „Spotkania z Zabytkami” 2006 nr 6 s. 26-31; Żywicki J., *Urzędnicy: Architekci, Budowniczowie, Inżynierowie cywilni... Ludzie architektury i budownictwa w województwie lubelskim oraz guberni lubelskiej w Królestwie Polskim w latach 1815-1915*, Lublin 2010 s. 345; Sowińska D., *Lalewicz Marian (1876-1944)*, Słownik Biograficzny Techników Polskich, T. 24. Pod red. J. Piłatowicza, Warszawa 2013 s. 82-85; *IV Zjazd Architektów Rosyjskich*, „Architekt” 1911 z. 2 s. 30; *O konkursie na plac Saski w Warszawie*, „Przegląd Techniczny” 1927 nr 13 s. 305; *Dziesięciolecie działalności budowlanej Banku Polskiego*, „Architektura i Budownictwo” 1930 nr 4-5 s. 122-127; *Wieczór dyskusyjny o architekturze francuskiej*, „Architektura i Budownictwo” 1934 nr 7 s. 219-220; Lalewicz M., *Polityka budowlana Warszawy – stolicy państwa*, „Architektura i Budownictwo” 1934 nr 5 s. 163; *Rocznik Polskiej Akademii Literatury* 1937 s. 263; Piwocki K., *Historia ASP w Warszawie 1904-1964*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1965 s. 187; Bartoszewicz W., *Buda na Powiślu*, Warszawa 1966 s. 95; Olszewski A.K., *Nowa forma w architekturze polskiej 1900-1925*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1967 s. 176; Gawarecki H., Gawdzik C., *Ulicami Lublina*, Lublin 1976. s. 75; Gawarecki H., *Lublin i okolice: przewodnik*, Warszawa 1980 s. 123; Lameński L., *Życie artystyczne Lublina 1901–2001. Materiały z sesji, 21–22 września 2001*, Lublin 2001, s. 122; *Podlasie i Lubelszczyzna*. Pod red. A. Dylewskiego, Warszawa 2008 s. 79; Błotnicka-Mazur E., *Między profesją a pasją. Życie i twórczość Bohdana Kelles-Krauzego*, Lublin 2010 s. 198; Ługowski P., *Bank Polski w Siedlcach*, „Prestiż” 2015 nr 10 (38) s. 24-25; www.biblioteka.teatrnn.pl dostęp z 19 XII 2015; *Fotografia* z <http://www.twoja-praga.pl/praga/ludzie/1350.html> dostęp z 19 XII 2015.

Danuta SOWIŃSKA

Modrzewski Franciszek (1832-1904), budowniczy.

Urodził się w Lublinie w 1832 r. w rodzinie Jana i Katarzyny z Lutostańskich. Edukację rozpoczął w Łukowie, a następnie ukończył gimnazjum w Lublinie. Naukę postanowił kontynuować w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, którą ukończył z wyróżnieniem. Karierę zawodową rozpoczął od stanowiska budowniczego miasta Lublina, po czym kilka lat piastował funkcję budowniczego powiatu janowskiego. W 1863 r. otrzymał nominację na stanowisko budowniczego kl. II powiatu zamojskiego. Obowiązki wykonywał tu do 1865 r. W 1867 r. został mianowany budowniczym guberni siedleckiej i na tym stanowisku pozostał do 1895 r. W Siedlcach w latach 1872-1873 pracował przy realizacji projektu Juliana Ankiewicza gmachu Dyrekcji Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego – dzisiejsza Kuria Biskupia.

Pod kierunkiem Modrzewskiego zostało odbudowanych wiele domów, kamienic w Siedlcach zniszczonych w pożarze w 1874 r., w tym w 1877 r. wieża ratusza siedleckiego. F. Modrzewski to prawdopodobnie także autor kościoła pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego w Garwolinie, w niektórych źródłach autorstwo projektu przypisuje się Józefowi Piusowi Dziekońskiemu. Modrzewski stworzył projekt wspomnianej świątyni co najmniej pięć lat przed rozpoczęciem tu prac budowlanych. Nie mógł z racji obowiązków budowniczego gubernialnego osobiście nadzorować budowy, ta rola przypadła wspomnianemu J. P. Dziekońskiemu. Modrzewski był określany jako „jeden z najzdolniejszych przedstawicieli świata technicznego na prowincji”.

W 1860 r. F. Modrzewski ożenił się po raz pierwszy z Izabelą z Kobylińskich, ślub odbył się w Katedrze św. Jana. Z tego małżeństwa urodził się Władysław Zygmunt August Modrzewski późniejszy sędzia w Sądzie Apelacyjnym w Lublinie. Niedługo po śmierci pierwszej żony w 1866 r. odbył się kolejny ślub Modrzewskiego, tym razem w Warszawie w parafii Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny z Marią z domu Bobakowską. Z tego związku urodził się 1869 r. w Siedlcach Jan Ignacy – późniejszy lekarz i parlamentarzysta.

Po odejściu na emeryturę F. Modrzewski wrócił do Lublina, gdzie zmarł 2 IV 1904 r.

Śp. Franciszek Modrzewski, „Kurier Warszawski” 1904 nr 100 s. 2; Łoza S., *Słownik architektów i budowniczych Polaków oraz cudzoziemców w Polsce pracujących*, Warszawa 1931 s. 231-232; Waw.[rykiewicz] Edw.[ard], *Kronika bieżąca, Wspomnienia pozgonne śp. Franciszek Modrzewski*, „Przegląd Techniczny” 1904 nr 16 s. 214; *Rozkaz do zarządu cywilnego Królestwa Polskiego*, „Gazeta Warszawska” 1863 nr 239 s. 1; Hinz J., *Szkice architektoniczne krajowych dzieł sztuki*, T. 1, Warszawa 1889 s. 36; Majdowski A., *Rzymskokatolickie budownictwo kultowe w twórczości projektowej Józefa P. Dziekońskiego (1844-1927)*, „Nasza Przeszłość” 1990 (t.68) s. 210; Kto zaprojektował kościół pw. Przemienienia Pańskiego <http://garwolin.org/archiwa/2814> dostęp z 04.10.2015.

Danuta SOWIŃSKA

Modrzewski Jan Ignacy (1869-1962), lekarz chirurg, parlamentarzysta.

Urodził się 6 IV 1869 r. w Siedlcach w rodzinie Franciszka Modrzewskiego – budowniczego guberni siedleckiej i jego drugiej żony Marii z domu Bobakowskiej. Ze strony matki był spokrewniony z płk. Mikołajem Rougetem – topografem, malarzem, litografem, który przybył do Polski wraz z armią Napoleona, komendantem Szkoły Aplikacyjnej Artylerii i Inżynierów, powstałej w 1809 r.

Jan miał przyrodniego brata Władysława znanego w Lublinie prawnika. Swoją edukację rozpoczął w siedleckim gimnazjum męskim, do którego uczęszczał w latach 1880-1888. Był to czas, w którym Modrzewski aktywnie działał w zakonspirowanych samokształceniowych kołach młodzieży na Podlasiu. W 1888 r. wstąpił na Wydział Lekarski Uniwersytetu Warszawskiego, który ukończył otrzymując dyplom lekarza 16 II 1894 r. Podczas studiów w 1892 r. brał czynny udział w akcji zwalczania cholery w guberni lubelskiej. Po studiach postanowił swoją wiedzę uzupełnić i w tym celu przez dwa lata studiował w Paryżu i Berlinie. W 1896 r. osiadł w Lublinie. Karierę zawodową rozpoczął od stanowiska lekarza nadetatowego 7 IX 1900 r. w Szpitalu Żydowskim w Lublinie. Od 3 X 1909 r. pracował jako młodszy ordynator oddziału chirurgicznego szpitala św. Wincentego á Paulo w Lublinie znanego pod nazwą Szpitala Szarytek oraz po II wojnie światowej jako II. Klinika Chirurgiczna.

W latach 1904-1905 Modrzewski znalazł się jako lekarz na froncie wojny rosyjsko-japońskiej. Od 5 XI 1904 r. został powołany na stanowisko młodszego ordynatora 719. szpitala polowego, a od 22 I 1905 r. sprawował funkcję młodszego ordynatora szpitala nr 25 w Charbinie (miasto w północno – wschodnich Chinach Harbin). Podczas I wojny światowej w armii rosyjskiej od 8 II 1915 r. pełnił funkcję p.o. starszego lekarza pułku lejbgwardii huzarów grodzieńskich. 5 VII 1915 w bitwie pod wsią Tarskie w Galicji został ranny i przewieziony do szpitala w Kamieńcu Podolskim. 15 IV 1916 został wysłany na Kaukaz i po wyzdrowieniu objął stanowisko ordynatora szpitala wojskowego w Karsie. Od 22 VII 1917 r. pracował jako starszy ordynator 724. szpitala polowego na froncie południowo-zachodnim. 9 II 1918 r. został zwolniony ze służby.

Podczas wybuchu rewolucji październikowej zaangażował się w organizowanie Związku Wojskowych Polaków w Okręgu Zakaukaskim i został jego prezesem. W V 1918 r. dotarł do Lublina dzięki pomocy Komitetu Polskiego w Kijowie. W XII 1918 r. zgłosił gotowość służby w Wojsku Polskim, jednak nie został przyjęty. 13 VIII 1920 r. ponownie zgłosił się jako ochotnik do WP, wówczas skierowano go do służby w I szpitalu epidemicznym oraz III szpitalu okręgowym

w Lublinie. Podczas działań wojennych osiągnął stopień majora, lekarza ze starszeństwem, szarżę otrzymał 1 VI 1919 r. Po zdemobilizowaniu powrócił do Lublina i dawnego stanowiska w Szpitalu Szarytek. Placówka ta stała się jego miejscem pracy przez cały okres międzywojnia, w 1930 r. objął tu stanowisko dyrektora. W 1940 r. został aresztowany przez Niemców, wkrótce uwolniony, podjął wówczas pracę w poradni chirurgicznej. Po masakrze więźniów politycznych na lubelskim zamku przez ustępujące wojska niemieckie 22 VII 1944 r. Modrzewski zorganizował pomoc lekarską.

Po zakończeniu II wojny światowej ponownie objął na krótko stanowisko dyrektora w Szpitalu Szarytek. W 1946 r. postanowił zmienić miejsce pracy, zatrudniając się w przychodni chirurgicznej, gdzie pracował do lipca 1958 r. miał wówczas 89 lat i 64 lata pracy. Pisano o nim wówczas: „(...) przez 64 lata ofiarnie z oddaniem pracował w służbie zdrowia niosąc chorym ulgę w cierpieniu”.

W ciągu całej swojej kariery lekarskiej dał się poznać jako praktyk nie stroniący od nowatorskich metod leczenia. Często podejmował wyzwania jako najważniejsze wymieniane jest wyluszczenie gruczołu krokowego metodą Freyera - uczynił to jako pierwszy w Lublinie w 1911 r., natomiast pierwszy w kraju w 1922 r. wykonał skomplikowaną operację Leriche'a - sympotektomię okołotętniczą. Doktor Modrzewski był wielbicielem wszelkiego typu nowinek technicznych związanych z narzędziami chirurgicznymi. W 1908 r. jako pierwszy w Lublinie przedstawił aparat Roentgena, który osobiście sprowadził z Wiednia i pomagał mechanikowi go montować. Tam jako jeden z nielicznych wówczas przez trzy miesiące uczył się radiologii pod okiem profesora Guida Holzknechta. Modrzewski w 1921 r. podjął również próbę skonstruowania własnego aparatu refleks - radiometr służącego do określania promieni X emitowanych przez lampę Roentgena.

Działalność zawodowa nie była jedyną w życiu J. Modrzewskiego, aktywnie udzielał się jako członek Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego (LTL). Kilka razy był w jego władzach, pełnił funkcję bibliotekarza, cztery lata był prezesem. W 1908 r. z ramienia LTL zaangażował się w organizację Wystawy Higienicznej w Lublinie. W 1932 r. Modrzewskiego zaliczono w poczet członków honorowych LTL. W 1928 r. jako prezes Lubelskiej Izby Lekarskiej, znalazł się również we władzach Naczelnej Izby Lekarskiej w Warszawie. J. Modrzewski nie stronił od różnego rodzaju aktywności, czego dowodem jest podejmowanie prób publicystycznych i członkostwo w Komitecie redakcyjnym „Medycyny Społecznej i Klinicznej”.

Brał również czynny udział w zorganizowaniu Muzeum Lubelskiego, do którego przekazał eksponaty sztuki wschodniej, przywiezione z wojny rosyjsko-japońskiej, a po II wojnie światowej był członkiem Wojewódzkiego Komitetu Ocalenia Niszczącego Majdanka. Modrzewski to także członek loży masonskiej w Lublinie, a po jej rozwiązaniu loży „Kopernik” w Warszawie.

Ostatnią dziedziną, w której J. Modrzewski aktywnie się udzielał była polityka. Już przed pierwszą wojną światową związał się z Postępową Demokracją i z jej ramienia był przez dwie kadencje radnym Lublina. Po przewrocie majowym w 1926 r. dołączył do obozu Piłsudskiego. W 1930 r. został posłem na sejm z listy Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, mandat uzyskał w województwie lubelskim, Kandydował z listy nr 1 w okręgu wyborczym nr 26 Lublin. Ślubowania nie złożył, zrezygnował z mandatu z powodu wybrania go przez Sejm w II 1931 do Trybunału Stanu. W 1935 r. został senatorem IV kadencji. W działalności społecznej zajmował się sprawami szpitalnictwa, higieny, samorządu i kultury. Pracował w komisjach: administracyjnej, opieki społecznej w latach 1935-1936, samorządowej w latach 1937-38 i społecznej w latach 1937-1938, jako zastępca przewodniczącego. Dwukrotnie występował w roli sprawozdawcy referującego projekty ustaw, po raz pierwszy 21 XII 1937 r., po raz drugi 14 VII 1938 r.

J. Modrzewski otrzymał rosyjskie odznaczenia wojskowe: w 1905 r. Order św. Stanisława III kl., a w 1914 r. i II kl. W 1908 Order św. Anny III kl., a w 1915 r. i II kl. W wolnej Polsce uhonorowano go w 1939 r. Krzyżem Oficerskim oraz dwukrotnie Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski po raz pierwszy w 1932 r. i po raz drugi w 1957 r.

W 1896 r. poślubił Jadwigę Emilię z domu Juścińską - radną miasta Lublina w latach 1927-1929 z ramienia Narodowej Demokracji, działaczkę organizacji charytatywnych. Jadwiga była córką Wiktora i Anieli z Grabowskich Juścińskich, ojciec był rejentem w Lublinie. Z tego małżeństwa przyszło na świat dwoje dzieci: córka Aniela Maria ur. 15 IV 1897 r. żona Michała Voita - prof.

medycyny kierownika Kliniki Chorób Wewnętrznych w Lublinie oraz syn Franciszek ur. 12 V 1902 – ekonomista, dyplomata, wiceminister ds. handlu zagranicznego.

J. Modrzewski zmarł 29 III 1962 r. w Lublinie, został pochowany na cmentarzu przy ul. Lipowej.

Kierek A., *Modrzewski Jan Ignacy (1869-1962)*, Polski Słownik Biograficzny, t. XXI, Wrocław- Warszawa-Kraków - Gdańsk 1976 s. 545-546; Marczuk J., *Modrzewski Jan Ignacy (1862-1969)*, Słownik Biograficzny m. Lublina T. I. Pod red. T Radzika, J. Sarbka, A. A. Witusika, Lublin 1993 s. 186-187; Stepan K., *Kto był kim w II Rzeczypospolitej*, Warszawa 1994 s. 535; *64 lata w służbie zdrowia*, „Kurier Lubelski” 1958 nr 181 s. 3; Treger A., *Ludzie naszego miasta. Od fiakra do śmigłowca. 64 lata pracy dr. Modrzewskiego*, „Kurier Lubelski” 1961 nr 242 s. 6; *Nestor lekarzy lubelskich dr Jan Modrzewski nie żyje – nekrolog*, „Kurier Lubelski” 1962 nr 76 s. 3; *Księga pamiątkowa siedleczan w latach 1844-1903 wraz z pamiętnikiem zjazdu w r. 1920 i 1925*, Warszawa 1927 s. 281; *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej 1918 – 1928. Księga pamiątkowa*, Warszawa 1928 s. 795 (fot.); *Rocznik Lekarski Rzeczypospolitej Polskiej* 1936 s. 501, 1938 s. 282, 1948 s. 301; *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie w setną rocznicę założenia. Katalog Wystawy*, Lublin 1974 s. 8; Hordejuk S., *Koszoly – moja rodzinna wieś (cz. 1) - wywiad z prof. Wacławem Nazarewiczem*, „Kniaża” 2010 nr 2 s. 9; Fotografia: Narodowe Archiwum Cyfrowe.

Danuta SOWIŃSKA

Modrzewski Władysław Zygmunt August (1861-1946), lubelski adwokat, sędzia i notariusz.

Urodził się 12 VIII 1861 r. w Lublinie jako syn Franciszka Modrzewskiego budowniczego miejskiego miasta Lublina i Izabeli z Kobylańskich. Kiedy ojciec otrzymał posesję budowniczego gubernialnego w Siedlcach przeprowadzili się tutaj całą rodziną. Władysław rozpoczął naukę w ośmioklasowym rządowym gimnazjum klasycznym w Siedlcach. W 1879 r. uzyskał świadectwo dojrzałości i rozpoczął studia, najpierw na Wydziale Matematyczno-Fizycznym, ale ostatecznie zdecydował się na prawo na Uniwersytecie Warszawskim. Początki studiów wspominał m.in. tak: „(...) gdy byłem pierwszy rok w Warszawie na studiach, byłem zaszczycony wizytą rewirowego, który widocznie przybył zobaczyć, czy nie zajmuję się czem podejrzanem. Następnie mieszkałem na czas jakiś odnajmując pokój u urzędnika cyrkułu na Nowym Świecie, który powiedział mi pod sekretem, że w księgach przy moim nazwisku jest wzmianka: << silnie podejrzany, ale bez udowodnionej winy, pozostaje pod tajnym dozorem policji na czas nieograniczony.>> Przypuszczam, że z biegiem czasu wobec tego, że w uniwersytecie do kółek rewolucyjno – socjalistycznych nie należałem, wzmianka o tem została usunięta.” Informacje policji dotyczące osoby Modrzewskiego pochodziły zapewne jeszcze z czasów siedleckich, kiedy to uczęszczając do tutejszego gimnazjum męskiego brał czynny udział w propagowaniu języka polskiego.

W. Modrzewski studia ukończył po złożeniu 31 VII 1885 r. pracy pt. *Przysięga w procesie cywilnym*, otrzymał wówczas stopień kandydata praw. Już od 1884 r. został przyjęty na stanowisko aplikanta do Sądu Okręgowego (SO) w Lublinie. W 1886 r. rozpoczął aplikację adwokacką, specjalizował się w prawie cywilnym. W 1889 r. został przyjęty w poczet adwokatów przysięgłych i uruchomił kancelarię w Lublinie. Oprócz obron przed sądami świeckimi, w swojej karierze miał również obrony konsystorskie przed Sądem Biskupim w Lublinie. Po uzyskaniu nominacji przez arcybiskupa Wincentego Teofila Popiela - Chościaka pracował również jako obrońca przed Sądem Arcybiskupim w Warszawie.

Początek okupacji austro-węgierskiej to również pracowity okres dla Modrzewskiego, który od VIII 1915 r. brał udział w budowaniu sądownictwa obywatelskiego w Lublinie. Obowiązki sędziego Trybunału Lubelskiego pełnił od 5 IX do 1 XI 1915 r. Brał również czynny udział w integrowaniu środowiska prawniczego Lublina tworząc tutaj Towarzystwo Prawnicze, któremu prezesował przez wiele lat. Od 31 VII 1916 r. do 1 IX 1917 r. był sędzią Trybunału Sądowego utworzonego w Lublinie przez władze austriackie. W sądownictwie polskim pracował jako sędzia, 25 VIII 1917 r. otrzymał nominację na sędziego lubelskiego Sądu Apelacyjnego, orzekał tu w wydziale cywilnym. 6 X 1919 r. został wiceprezesem tegoż sądu. Od 22 XII 1920 r. rozpoczął pracę w Wydziale Hipotecznym SO w Lublinie. Jako notariusz pozostał tutaj do 30 XII 1933 r. Pięć lat później, od 1938 r. wznowił działalność kancelarii, kontynuował ją do wybuchu II wojny światowej.

Funkcja notariusza zaowocowała również działalnością Modrzewskiego w lubelskim oddziale Zrzeszenia Notariuszy i Pisarzy Hipotecznych, był jego inicjatorem, a do 1934 r. pełnił funkcję przewodniczącego. Natomiast w maju tego roku stanął na czele Rady Notarialnej w Lublinie, gdzie pozostał do 1 I 1939 r.

Poza pracą w strukturach sądownictwa, aktywnie działał społecznie m.in. w Towarzystwie Muzycznym, na którego założenie wyjednał zgodę władz rosyjskich. Modrzewski zredagował projekt ustawy o jego działalności i uzyskawszy podpisy współzałożycieli przedłożył ją władzom rosyjskim. Wkrótce stanął na czele komitetu założycielskiego, który powołano 26 VIII 1898 r. Pracował również w Polskiej Macierzy Szkolnej, będąc jej prezesem w Lublinie, aż do czasu jej zamknięcia przez władze rosyjskie.

W maju 1921 r. został wybrany radnym i wiceprezesem Rady Miejskiej w Lublinie z ramienia Związku Ludowo-Narodowego. Przewodniczył tam pracom komisji regulaminowo-prawnej. We władzach miejskich pracował do 1927 r. W 1923 r. z jego inicjatywy powołano Towarzystwo Przyjaciół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, był również od 1921 do 1923 r. wykładowcą prawa cywilnego tej uczelni. W tym czasie opublikował prace pt: *O darowiznach ukrytych pod postacią sprzedaży* (Lublin 1921), *Zarys ustroju sądownictwa i postępowania cywilnego* (Lublin 1926) oraz artykuły m. in. do „Gazety Sądowej Warszawskiej”. W 1928 r. został odznaczony Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości.

Z poślubioną 3 VIII 1889 r. w Katedrze w Lublinie Marią Parysewicz- nauczycielką, córką referenta Instytutu Rolno-Leśnego miał trzy córki: Izabelę Wandę Szczęsną z drugiego małżeństwa Parysewicz, ur. 18 V 1890 r.; Helen (vel Halinę) Zofię ur. 19 VIII 1893 r., absolwentkę szkoły chemicznej w Lozannie, pracowała w laboratorium miejskim w Lublinie; Irenę Marię ur. 30 XII 1897 r., zamężną z inżynierem górniczym Jerzym Todtlebenem oraz syna Andrzeja – Henryka ur. 19 VII 1903 r., absolwenta szkoły handlowej w Lublinie, który ostatecznie poszedł w ślady ojca i został adwokatem.

W. Modrzewski zmarł 29 IV 1946 r., został pochowany na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie.

Marczuk J., *Modrzewski Władysław Zygmunt August (1861-1946)*, Słownik Biograficzny m. Lublina, T. II. Pod red. T. Radzika, A. A. Witusika, J. Ziółka, Lublin 1996 s. 188-189; MB, *Wspomnienie Władysław Modrzewski*, „Gazeta Wyborcza” Lublin 1999 nr 100 s. 5; *Lubelskie Towarzystwo Muzyczne*, „Echo Muzyczne Teatralne i Artystyczne” 1903 nr XXXVIII s. 1-2; Modrzewski W., *Stosowanie art. 930 K.N.*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1921 nr 41 s. 331-332; „Rocznik Towarzystwa Prawniczego w Lublinie” 1928 s. 18; *Księga pamiątkowa siedlczan w latach 1844-1903 wraz z pamiętnikiem zjazdu w r. 1920 i 1925*, Warszawa 1927 s. 168-174, 190; Sekutowicz B., *Sądy obywatelskie w Lublinie (w 1915 r.)*, „Głos Sądownictwa” 1933 nr 6 s. 329-334; *Dzieje Lublina*, t. II, pod red. S. Krzykały, Lublin 1975 s. 129, 135; Czapski A., *80 lat Towarzystwa Muzycznego im. Henryka Wieniawskiego w Lublinie i udział lubelskiej adwokatury w jego rozwoju*, „Palestra” 1978 nr 3 s. 39-41; Marczuk J., *Rada Miejska i Magistrat Lublina 1918-1939*, Lublin 1984 s. 190; Gawarecka M., *Polska Macierz Szkolna*, „Kurier Lubelski” 1984 s. 45-51; *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Zagadnienia z dziejów Uczelni*, Lublin 1992 s. 116, 122; Archiwum Państwowe w Lublinie: Zespół nr 35/468/0, Sąd Okręgowy w Lublinie, Życiorys Władysława Modrzewskiego z dn. 22 III 1918 r.; Akta kancelarii prezesa Sądu Okręgowego w Lublinie dotyczące ofert na komorników sądowych 1917 - 1918 sygn. 34 k. 32-36; Zespół nr 35/358/0, Akta notariusza Władysława Modrzewskiego w Lublinie 1921-1933 i 1938-1939, sygn. 1-48; Fotografia z Działu Zbiorów Specjalnych Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie.

Danuta SOWIŃSKA

Wrzosek Mieczysław (1930-2015), historyk, specjalista w zakresie historii wojskowej lat 1756-1945, dziekan Wydziału Humanistycznego Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku, profesor zwyczajny Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu w Białymstoku i Wojskowego Instytutu Historycznego Akademii Obrony Narodowej.

M. Wrzosek urodził się 28 lipca 1930 r. we wsi Dąbrówka Stany pow. siedlecki, choć jest to data wynikająca z aktu urodzenia, gdyż w rzeczywistości urodził się kilka dni wcześniej 21 lipca 1930 r. Był synem Czesława i Albiny z Dąbrowskich, związek małżeński zawarli w 1929 r. Zgodnie z rodzinnym przekazem rodzina Wrzoseków wywodziła się ze środowiska drobnej szlachty mazowiecko-podlaskiej, z zaścianka Wrzoski, usytuowanego w gminie Miedzna. Stamtąd jeden z przodków przeprowadził się do wsi Dąbrówka Stany, która po pewnym czasie stała się miejscem urodzenia Mieczysława. Jego ojciec po ukończeniu trzyklasowej szkoły w rodzinnej wsi został oddany na naukę rzemiosła – krawiectwa – w Siedlcach, gdzie w 1924 r. otrzymał świadectwo czeladnika.

Mieczysław rozpoczął naukę w rodzinnej wsi w 1936 r., a od września 1941 r. kontynuował ją w szkole w Skórcu. We wrześniu 1943 r. został uczestnikiem tajnego nauczania I klasy gimnazjum. W następnym roku szkolnym był uczniem II klasy, ale część zajęć odbywała się już w Siedlcach, gdzie pod koniec czerwca 1945 r. zdał egzamin do III klasy gimnazjum. Dalszą naukę pobierał w miejscowym Gimnazjum i Liceum im. B. Prusa. We wrześniu 1947 r. został uczniem I klasy licealnej. Wkrótce, bo na przełomie września i października, na skutek reformy szkolnictwa, stał się uczniem 10 klasy czteroklasowego liceum. W 1949 r. zdał egzamin maturalny i rozpoczął starania o przyjęcie na studia historyczne na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego (UW). Egzamin ustny z historii zdawał przed komisją, której przewodniczył prof. Tadeusz Manteuffel.

W październiku 1949 r. rozpoczął zajęcia akademickie, zapisał się do Związku Młodzieży Polskiej. Po 3 latach ukończył studia pierwszego stopnia o specjalności archiwalnej, które nie były objęte nakazem pracy. Jesienią 1955 r., po zdaniu egzaminu, rozpoczął studia historyczne drugiego stopnia, uczęszczał na seminarium prof. Janusza Wolińskiego. Tematem rozprawy magisterskiej były *Działania wojenne rosyjsko-pruskie w Prusach Książęcych w okresie wojny siedmioletniej*, którą obronił w styczniu 1957 r. przed komisją złożoną z ówczesnego dziekana Wydziału Historycznego – prof. Stanisława Herbst i prof. J. Wolińskiego. Od wiosny 1958 r. uczestniczył w seminarium doktorskim prof. J. Wolińskiego. W październiku 1963 r. wystąpił do dziekana Wydziału Historycznego z prośbą o otwarcie przewodu doktorskiego. Recenzentami pracy doktorskiej zostali prof. S. Herbst i prof. Stanisław Okęcki. Po przygotowaniu recenzji, co trwało kilka miesięcy, do obrony pracy doktorskiej doszło 7 października 1967 r. W trzy dni później Rada Wydziału Historycznego uchwałą nadała mu stopień dr. nauk humanistycznych. Uroczysta promocja doktorów odbyła się 12 maja 1968 r. w Sali im. Józefa Brudzińskiego UW.

Dnia 1 września 1952 r. rozpoczął pracę w Archiwum Głównym Akt Dawnych, ale wykonywał ją zaledwie kilka dni, ponieważ dowiedział się o rozpoczęciu działalności przez Instytut Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, który po rocznym kursie gwarantował swoim słuchaczom przyjęcie na uniwersyteckie studia magisterskie. Został przyjęty na ten kurs, ale wytrwał na nim nie dłużej niż tydzień i po przedstawieniu kandydata na swoje miejsce stał się osobą bezrobotną. W listopadzie 1952 r. został zatrudniony w Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN). Jego praca polegała początkowo na porządkowaniu akt Rady Głównej Opiekuńczej, na kwerendzie w protokołach z posiedzeń Rady Ministrów z okresu 1918-1939 mającej na celu wyłowienie materiałów dotyczących polskiego ruchu robotniczego, kolejnym zadaniem było porządkowanie materiałów po urządzie niemieckiego gubernatora dystryktu warszawskiego.

We wrześniu 1954 r. zgłosił gotowość podjęcia pracy w Centralnym Archiwum Wojskowym (CAW), uczynił to za radą kolegi z pracy, który poinformował go, że zatrudnienie w tej instytucji może być podstawą reklamacji z odbycia zasadniczej służby wojskowej. Został zaakceptowany przez nowego pracodawcę i po przeniesieniu drogą służbową otrzymał stanowisko „pomocnika szefa Wydziału Ewidencji” z wynagrodzeniem 1148 zł brutto. Pracę w nowym miejscu rozpoczął 19 września 1953 r. Od lipca 1956 r. objął stanowisko kustosa CAW i pracował nad inwentarzem kartkowym dokumentów wojennych Ludowego Wojska Polskiego (LWP). Opracował system sygnatur, jaki w aktach LWP wprowadzono jako obowiązujący. Był inicjatorem prac mających na celu publikację dokumentów dotyczących powstań śląskich w latach 1919-1921, a później prowadził ich kwerendę na potrzeby Komitetu Redakcyjnego *Źródeł do dziejów powstań śląskich*. Od lipca 1958 r. był kustoszem akt LWP, a od grudnia 1959 r. kustoszem akt przedwojennych. Pod koniec 1960 r. złożył podanie o służbowe przeniesienie do Wojskowego Instytutu Historycznego (WIH). Pracę w nim rozpoczął 1 kwietnia 1961 r., przydzielono go do V Wydziału powołanego do badań skoncentrowanych na niemieckim systemie okupacyjnym ziem państwa polskiego podczas drugiej wojny światowej.

W 1970 r. uaktywnił się jako członek Towarzystwa Miłośników Historii. Dnia 15 lutego 1974 r. podpisał umowę zlecenia, na podstawie której rozpoczął wykłady z historii narodów ZSRR na kierunku filologia rosyjska w białostockiej Filii UW. Cykl wykładów obejmował okres od panowania cara Aleksandra I po czasy współczesne. W marcu 1974 r. zgłosił do uczelnianego planu wydawniczego tytuł rozprawy habilitacyjnej na temat: *Polskie formacje wojskowe w czasie pierwszej wojny światowej*, a w kwietniu złożył podanie o stałe zatrudnienie w Filii UW w Białymstoku na etacie kontraktowego docenta. Pracę w charakterze samodzielnego nauczyciela akademickiego rozpoczął 1 października 1974 r. Prowadził zajęcia ze studentami historii na studiach dziennych i zaocznych, kontynuował też wykłady dla studentów filologii rosyjskiej. Wszedł w skład Komitetu Redakcyjnego „Zeszytów Naukowych Filii UW w Białymstoku”. W lutym 1975 r. został zastępcą kierownika Zakładu Historii, w drugiej połowie roku przystąpił do pisania rozprawy habilitacyjnej, a także uczestniczył w posiedzeniach seminaryjnych prowadzonych pod kierunkiem prof. Tadeusza Jędruszczaka w Instytucie Historii PAN w Warszawie. Na jego wniosek Rada Wydziału Historycznego dokonała otwarcia przewodu habilitacyjnego i powołała recenzentów w osobach prof. Ludwika Bazylowa, prof. Andrzeja Brozka i prof. Henryka Zielińskiego, którego zastąpił prof. Marian Zgórniak. Nastąpiło też przedłużenie jego zatrudnienia do 30 września 1978 r. Kolokwium habilitacyjne złożył 1 marca 1978 r. podczas posiedzenia Rady Wydziału Historycznego, a we wrześniu został przyznany mu stopień doktora habilitowanego.

W tym czasie (IX 1978) przystąpił do opracowania planu badań związanych z dziejami Polonii w Rosji w okresie od połowy XVIII wieku aż do zakończenia drugiej wojny światowej, a podejmowanych przez Instytut Badań Polonijnych, którym kierował docent Hieronim Kubiak. Został wówczas członkiem Rady Naukowej w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej. W maju 1979 r. Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Historycznego powołał M. Wrzoska w skład Komisji Historii Wojskowej.

Dnia 4 grudnia 1981 r. w Audytorium Maximum UW dla strajkujących studentów przedstawił referat *Legiony Piłsudskiego*. Wiosną 1982 r. został powołany w skład Rady Naukowej WIH. W tym samym czasie Rada Naukowa Instytutu Historii w Filii UW w Białymstoku zajęła się wnioskiem

o nadanie mu tytułu profesora nadzwyczajnego i taki wniosek zatwierdziła. Na mocy decyzji rektora UW w okresie od 1 października 1983 r. do 28 lutego 1984 r. był kierownikiem Zakładu Historii Nowożytnej w Białymstoku. W lutym 1986 r. w Belwederze odebrał nominację na profesora nadzwyczajnego. Wkrótce po tym objął wakujące od pewnego czasu stanowisko dziekana Wydziału Humanistycznego Filii UW w Białymstoku i wszedł w skład Senatu UW. W listopadzie 1986 r. został przewodniczącym Wydziałowej Komisji Oceniającej Nauczycieli Akademickich Wydziału Humanistycznego i pracowników uczelnianej biblioteki. We wrześniu 1987 r. jako stypendysta Ministerstwa Edukacji Narodowej Austrii przebywał w Wiedniu, wykorzystał ten pobyt na poszukiwanie dokumentów dotyczących spraw polskich w okresie pierwszej wojny światowej. W roku akademickim 1987/1988 funkcję dziekana łączył z funkcją kierownika Zakładu Historii Najnowszej, nadal publikował w „Zeszytach Naukowych Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku”. Uczestniczył w Powszechnych Zjazdach Historyków Polskich, odbywających się każdorazowo w innym mieście.

Od 1 lutego 1990 r. objął stanowisko profesora w Zakładzie Nauk Społeczno-Politycznych Politechniki Białostockiej, w wymiarze połowy etatu. Jednak z początkiem nowego roku akademickiego zrezygnował z tego zajęcia, ponieważ otrzymał propozycję pracy w WIH, kierowanym wówczas przez prof. Andrzeja Zahorskiego. W 1990 r. zakończył pełnienie funkcji dziekana. Jesienią 1991 r. minister edukacji narodowej zatwierdził uchwałę podjętą przez Senat UW o przyznaniu mu stanowiska prof. zwyczajnego. Z początkiem nowego roku akademickiego 1993/94 został ponownie dziekanem Wydziału Humanistycznego Filii UW w Białymstoku. Prowadził co tydzień czterogodzinny wykład kursowy z historii powszechnej i z historii Polski, a nadto prowadził dwa seminaria magisterskie. Wydział Humanistyczny liczył wówczas około 150 nauczycieli akademickich, a także ponad 20 urzędników, a studiowało na nim około 2000 studentów. Kontynuował też pracę w WIH.

Wiosną 1994 r. nawiązał kontakt z Instytutem Historycznym UW proponując gotowość prowadzenia seminarium poświęconego historii wojskowej, jego propozycja została przyjęta i z początkiem nowego roku akademickiego 1994/95 rozpoczął zajęcia. W 1995 r. zainicjował powstanie nowego uczelnianego wydawnictwa „Białostockie Teki Historyczne”, został jego redaktorem. We wrześniu 1995 r. otrzymał nominację na kolejną kadencję Rady Naukowej WIH. Nie wyraził zgody na kandydowanie na stanowisko dziekana w nowej kadencji rozpoczynającej się jesienią 1996. Powrócił do pracy dydaktycznej w Białymstoku. Wiosną 1999 r. został członkiem Rady Naukowej Archiwum PAN. Nie mając już obowiązków administracyjnych chętnie podejmował się roli recenzenta rozpraw doktorskich oraz habilitacyjnych.

Jesienią 1999 r. zaczął odczuwać poważne dolegliwości zdrowotne. Z końcem czerwca 2000 r. przeszedł na emeryturę, zakończyło się jego zatrudnienie na Uniwersytecie w Białymstoku (UwB), a także w Akademii Obrony Narodowej, której częścią był wówczas WIH. W toku swojej kariery naukowej wypromował ponad 140 magistrów, 5 doktorów, był recenzentem wielu rozpraw doktorskich, habilitacyjnych oraz opinii o przyznaniu tytułu lub stanowiska profesora.

Jego dorobek naukowy obejmuje około 320 publikacji, w tym 15 książek oraz ponad 90 artykułów i wielu krytycznych recenzji. Przygotował publikację dokumentów związanych z dziejami LWP z lat 1943-1945 wydaną przez Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej. W styczniu 1957 r. w „Przeglądzie Historycznym” ukazał się jego pierwszy naukowy artykuł poświęcony zrewolucjonizowanemu polskiemu pułkowi. W 1959 r. przygotował do druku swoją pracę magisterską, która pod zupełnie zmienionym tytule *Kampania 1757 r. w Prusach Wschodnich* została opublikowana w „Studiach i Materiałach do Historii Wojskowości” (t. V, 1960 s. 96-164). Dnia 13 czerwca 1961 r. uczestniczył w Katowicach w naukowej konferencji zorganizowanej z okazji 40. rocznicy trzeciego powstania śląskiego i wygłosił tam krótki komunikat. Stopniowo ukazywały się drukiem kolejne prace: *Akta I Warszawskiej Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki z lat 1943-1945* („Archeion” t. 33 s. 63-80), *Walki o Żębówce podczas III powstania śląskiego 1921 r.* („Wojskowy Przegląd Historyczny” 1961 nr 4 s.164-189). Wkrótce ukazał się też tom dokumentów pt. *Organizacja i działania Ludowego Wojska Polskiego w latach 1943-1945. Wybór materiałów źródłowych*, t. II, cz.2 (Warszawa 1962), którego był współautorem. W 1967 r. w „Biuletynie Głównej Komisji Badania

Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” (t. XVII s.101-151) opublikował artykuł *Niemieckie siły policyjne na Górnym Śląsku w reencji katowickiej w okresie od września do grudnia 1939 r.* Jesienią złożył do druku w Wydawnictwie „Książka i Wiedza” pracę doktorską, która otrzymała nowy tytuł: *Polskie korpusy wojskowe w Rosji w latach 1917-1918* (Warszawa 1969). Wczesną jesienią 1970 r. wojskowa oficyna wydawnicza opublikowała jego książkę o powstaniach śląskich, nagrodzoną wkrótce przez ministra obrony narodowej. Wiosną 1979 r. pisał hasła do encyklopedii śląskiej.

W 1983 r. rozpoczął prace nad książką *Polski czyn zbrojny podczas I wojny światowej 1914-1918* (Warszawa 1990). W 1988 r. dla wydawnictwa „Wiedza Powszechna” przygotował książkę pt. *Wojny o granice Polski Odrodzonej 1918-1920* (Warszawa 1992). Za pracę pt. *Wojsko Polskie i operacje wojenne lat 1918-1921*, opublikowaną w 1988 r. w Białymstoku otrzymał nagrodę indywidualną II stopnia przyznaną przez ministra edukacji narodowej. W „Arcanach” (2000 nr 35 s. 51-57) opublikował artykuł *Wojna polsko-bolszewicka 1919-1920 – alternatywy i konsekwencje*. Został współautorem wspólnie z prof. Januszem Wojtasikiem książki pt. *Od Sejmu Niemego do Konferencji Poczdamskiej. Z politycznych i wojskowych dziejów Polski.1717-1945*, wydanej w Siedlcach w 2002 r. nakładem Akademii Podlaskiej. Jest także autorem dwutomowych wspomnień obejmujących lata 1930-2006, a wydanych własnym staraniem pt. *Wspomnienia o dawnych wydarzeniach*. Dnia 18 października 2013 r. w auli Wydziału Historyczno-Socjologicznego UwB odbyła się prezentacja najnowszej książki prof. Mieczysława Wrzoska *Z dziejów zmagañ politycznych i zbrojnych o niepodległość Polski w latach 1908-1918* Warszawa 2013. Podczas spotkania został odczytany list gratulacyjny Dyrektora Instytutu Historii i Nauk Politycznych UwB, skierowany do Prof. M. Wrzoska oraz fragmenty wspomnień Pana Profesora o byłych studentach i pracy dydaktycznej.

Na początku 1954 r. zawarł związek małżeński z Marią Kłaput, którą poznał na studiach. Po licznych staraniach otrzymał jednopokojowe mieszkanie, co umożliwiło przeprowadzkę żony z Tarnowa, gdzie pracowała w archiwum, do Warszawy i podjęcie pracy w AAN. Dnia 17 lipca 1957 r. urodził się syn Stanisław. W październiku 1960 r. rodzina przeprowadziła się do nowego domu wybudowanego w Falenicy. Był dumny z sukcesów synowej Hanny i syna Stanisława – prof. prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, oraz dwóch wnuczek Doroty i Małgorzaty.

M. Wrzosek zmarł 14 czerwca 2015 r. i został pochowany na cmentarzu Warszawa Aleksandrów w Wawrze.

Dobroński A., Snopko J., *Profesor Mieczysław Wrzosek 1930-2015*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2015 nr 3 s. 227-232; Wrzosek M., *Wspomnienia o dawnych wydarzeniach (1930-1953)*, Toruń 2005; Wrzosek M., *Wspomnienia o dawnych wydarzeniach (1953-2006)*, Toruń 2007; Materiały udostępnione autorowi przez rodzinę prof. M. Wrzoska; <http://herodot.uwb.edu.pl/prezentacja-ksiazki-prof-m-wrzoska/> dostęp z dn. 02.03.2016; Fotografia ze zbiorów prof. Stanisława Wrzoska.

Witold OKNIŃSKI